

ZHRNUTIE

Globálna ekonomika sa v posledných rokoch vyznačovala čoraz početnejšími rizikami a väčšími neistotami. Jej vývoj je stále nerovnomerný, napriek tomu, že pozície rozvíjajúcich sa a rozvojových krajín v globálnom ekonomickom raste sa oslabili. Tohoročná vedecká monografia skúma najnovšie javy vo vývoji svetovej ekonomiky, ktoré sú podrobne analyzované v jednotlivých kapitolách, berúc do úvahy potrebu periodicky sledovať a vedecky analyzovať ekonomické aktivity regiónov reprezentujúcich najvýznamnejšiu časť globálnej ekonomiky. Monografia je rozdelená do troch blokov a jedenástich kapitol a čitateľ v nich nájde kvantum ekonomických informácií tak o regiónoch, ako aj o niektorých globálne významných ekonomikách.

Prvá kapitola skúma globálny a regionálny vývoj, hospodársky rast a iné makroekonomické ukazovatele. Saleh Mothana Obadi v nej analyzuje vývoj globálneho a regionálneho *outputu* v posledných rokoch, pričom dospel k záveru, že neistoty a znaky rastúcich rizík, ktoré prevládajú na celkovej scéne vývoja globálnej ekonomiky, sú výsledkom mnohých skutočností a faktorov. Väčšina z nich sú trhové faktory súvisiace napríklad so spomalením ekonomického rastu v Číne a v iných rozvíjajúcich sa ekonomikách, poklesom ekonomických aktivít vo viacerých veľkých rozvíjajúcich sa ekonomikách, poklesom cien komodít, najmä cien ropy, spomalením rastu investícií a obchodu a poklesom kapitálových tokov do rozvíjajúcich sa ekonomík. Geopolitické faktory tiež hrajú dôležitú rolu v celkovom ekonomickom prostredí v mnohých významných regiónoch, ktoré majú dôležité miesto vo svetovom obchode a celkovom globálnom hospodárstve. Rozhodnutie občanov Veľkej Británie o odchode krajiny z EÚ bol ďalší geopolitický faktor, ktorý prispel k rastu neistoty vo svetovej ekonomike nielen v tomto roku, ale aj v ďalšom roku 2017. Ďalej Obadi konštatuje, že v názoroch

na perspektívy svetovej ekonomiky prevláda mierny optimizmus. Dôkazom toho je predikcia rastu globálnej ekonomiky, ktorá odhaduje v roku 2017 vyšší rast ako v tomto roku (2016) o 0,2 p. b. Avšak tento optimizmus je ohrozený viacerým rizikami, ktoré spoločne môžu prevážiť a byť prekážkou ďalšieho rastu globálnej ekonomiky. Rizikové faktory neekonomického charakteru takisto predstavujú ďalšiu prekážku oživenia svetovej ekonomiky. Medzi ne patria politické spory vnútri rozvinutých ekonomík, ktoré môžu byť prekážkou riešenia dlhodobých štruktúrnych problémov a napríklad aj problému utečencov. Ďalej sú to pretrvávajúce vojnové konflikty na východe Ukrajiny, na Blízkom východe a severnej Afrike. Teroristické útoky majú nepriaznivé dôsledky na ekonomické výhľady mnohých ekonomík, najmä v krajinách, v ktorých prebieha vojnový konflikt. Nemenej dôležité riziko je problém sucha, ktorý ohrozuje mnohé ekonomiky závislé od produkcie a vývozu poľnohospodárskych komodít.

V druhej kapitole sa Saleh Mothana Obadi a Matej Korček zamerali na analýzu najnovších javov a trendov svetového obchodu. Okrem vývoja globálneho obchodu v tejto kapitole dostatočný priestor venovali vývoju cien primárnych komodít, a špeciálne analýze príčin poklesu cien ropy. Autori uzavreli kapitolu konštatovaním, že globálny obchod v minulom roku zaznamenal ďalšie spomalenie, odrážajúc mieru rastu pod dlhodobým priemerom. Podľa nich je pochopiteľné, že za týmto neuspokojivým výkonom svetového obchodu stoja viaceré faktory, ktoré prevažne spôsobujú aj spomalenie celého globálneho *outputu*. Medzi ne patrí spomalenie rastu čínskej ekonomiky, recesia v iných veľkých rozvojových krajinách vrátane Brazílie, pokles cien ropy a iných primárnych komodít, silná fluktuácia menových kurzov, finančná *volatilita* poháňaná divergentnými monetárnymi politikami v rozvinutých ekonomikách a iné neekonomické faktory súvisiace napríklad s geopolitickou situáciou a občianskymi vojnami. Autori uzatvárali kapitolu konštatovaním, že perspektívy svetového obchodu sú mierne

povzbudivé, pričom na ceste jeho vývoja je ešte veľa rizík; jedným z nich je pretrvávajúci pokles cien komodít, najmä cien ropy, ktoré sa čiastočne tiež podpísali pod spomalenie rastu globálneho obchodu aj v posledných dvoch rokoch.

Tretia kapitola, ktorej autorkou je Ivana Šikulová, sa venuje vývoju ekonomiky Európskej únie, pričom sa koncentruje na analýzu makroekonomických ukazovateľov EÚ, a čiastočne na migračnú krízu. Autorka uzavrela kapitolu konštatovaním, že napriek tomu, že ekonomika EÚ prechádza fázou slabého oživenia, problémy prehĺbené poslednou krízou pretrvávajú a schopnosť Únie čeliť im navyše zhoršujú ďalšie faktory. Celistvosť a stabilita EÚ, ako aj spôsob jej fungovania sú po britskom referende spochybnené. Masívny prílev migrantov má v cieľových (ale aj v tranzitných) európskych krajinách nezanedbateľné ekonomické, sociálne a politické dôsledky. Vzťahy EÚ s Ruskom zostávajú napäté a ekonomiky poznačené vzájomnými sankciami. Ambiciózny plán ďalšieho prehĺbovania európskej integrácie nie je zárukou zlepšenia situácie v Únii a predchádzania budúcim krízam. Navyše nenachádza jednoznačnú podporu ani na európskej, ani na národnej úrovni. Nemožno vylúčiť, že kroky smerom k užšej integrácii budú viesť skôr k vzniku ďalších problémov než k účinnému riešeniu tých existujúcich. Ďalej autorka dospela k záveru, že Európska únia nevyhnutne potrebuje stabilizáciu, a to po stránke inštitucionálnej, hospodárskej, sociálnej aj politickej. Bez vnútornej stabilizácie a jasnej (a pritom reálnej) vízie bude ťažko možné zabezpečiť prosperitu v EÚ, ako aj atraktivitu eurozóny pre ďalšie členské štáty, ktoré sa k nej v budúcnosti budú chcieť pripojiť. A len vnútorne stabilná Únia, schopná efektívne čeliť existujúcim problémom a výzvam, ako aj budúcim rizikám, môže obstáť v globálnej konkurencii a posilňovať svoju pozíciu vo svetovom meradle.

Analýzu hospodárskeho vývoja v Japonsku a USA prezentuje Boris Hošoff vo štvrtej kapitole, pričom v závere kapitoly tvrdí, že indikátory tempa rastu HDP, tvorby nových pracovných miest,

alebo nezamestnanosti ukazujú ekonomiku USA v relatívne dobrom svetle a pri porovnaní s EMÚ alebo Japonskom by sme mohli dokonca hovoriť o vynikajúcich výsledkoch. Skutočnosť však pri bližšom pohľade nie je až taká priaznivá, ako to dokumentuje pokles podielu strednej vrstvy obyvateľstva, ktorá bola vždy chrbticou ekonomiky USA. Situácia v ekonomike USA nevyzerá až tak dobre, ak sa pozrieme na reálne čísla. Situáciu je preto potrebné hodnotiť opatrne, pretože ekonomika USA sa môže nachádzať bližšie k recesii, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať. Ako sa ukazuje, tradičná stredná vrstva prestala tvoriť väčšinu spoločnosti. Štatisticky vykazovaný hospodársky rast či stabilná situácia na trhu práce (nezamestnanosť na úrovniach pred krízou) sa vôbec neodrážajú na životnej úrovni, alebo výške príjmov väčšiny amerických domácností. Postavenie strednej vrstvy obyvateľstva je aj preto predmetom prebiehajúcej prezidentskej kampane. Pokiaľ ide o Japonsko, Hošoff sa domnieva, že najväčším rizikom pre naplnenie cieľov japonskej vlády a centrálnej banky je pomalý hospodársky rast. To sa týka tak domácej ekonomiky, ako aj zahraničných trhov – predovšetkým pomalšieho rastu v Číne, neistoty ohľadom vývoja v EMÚ, alebo vplyvu prípadného sprísnenia monetárnej politiky v USA, čo by negatívne ovplyvnilo rastové vyhliadky najmä pre vysoko zadlžené krajiny a firmy. Pre Japonsko je bezprecedentne vysoký verejný dlh rizikom, pretože bremeno jeho splácania sa môže neúmerne zvýšiť po strate dôvery v jeho udržateľnosť a raste dlhodobých úrokových mier. Autor konštatuje, že prípadná recesia, alebo finančná kríza vyvolaná neudržateľnosťou japonských verejných financií, by mala vplyv aj na ázijskú a svetovú ekonomiku, hlavne vo svetle veľkého objemu zahraničných aktív, ktoré vlastní Japonsko.

Daneš Brzica a Jaroslav Vokoun v piatej kapitole analyzujú nielen makroekonomické ukazovatele, ale aj ekonomické aktivity kľúčových sektorov čínskej ekonomiky. Autori v závere kapitoly konštatujú, že o budúcich vyhliadkach čínskej ekonomiky ako celku

možno povedať, že predstavujú kombináciu perspektívnych faktorov rastu, ako veda a výskum, moderné technológie a značné finančné rezervy, s niektorými brzdiacimi faktormi, ako problém ekologickej záťaže, štruktúry spotreby a tlaku na rast miezd. Rizikom budúceho vývoja je nerovnováha spojená s investíciami a úvermi, ktoré sa masívne využívali pri podpore ekonomického rastu v minulosti. Tvorcovia politik sa sústreďujú na reformy finančného systému, menovej politiky a štátnych podnikov. Je prirodzené, že pri zložitom systéme s jeho špecifikami je to náročný proces, ktorý sa nezaobíde bez chýb. Naďalej bude podporovaná symbióza politickej monokultúry predstavovanej Komunistickou stranou Číny na strane jednej a dynamického súkromného sektora na strane druhej. V zahraničnej oblasti je záujem o hospodársku expanziu smerovaný nielen do krajín Afriky a Južnej Ameriky, ale čoraz viac aj do európskych postsocialistických krajín. Brzica a Vokoun v závere kapitoly uvádzajú predpoklad Komunistickej strany Číny, že v roku 2016 bude rast HDP v intervale 6,5 – 7 %. Takýto hospodársky rast je základom na dosiahnutie cieľa – dokončiť budovanie stredne prosperujúcej spoločnosti počas obdobia 13. päťročného plánu. V prípade, že ekonomika porastie pomalšie ako o 6,5 % v roku 2016, tempo rastu by v nasledujúcich štyroch rokoch muselo byť vyššie. Plánovaný rast ekonomiky pomôže efektívne stimulovať zamestnanosť. Podľa čínskych zdrojov (Xinhua, 2016) by pri raste HDP medzi 6,5 % a 7 % malo byť vytvorených okolo 10 miliónov pracovných miest v mestách.

V šiestej kapitole Veronika Hvozdíková a Adrián Ondrovič analyzujú vývoj ekonomiky Ruskej federácie v posledných rokoch, pričom sa sústredili na kľúčové sektory ekonomiky, vplyv poklesu cien ropy na ekonomiku krajiny a geopolitickú dimenziu vzťahov Ruska s niektorými obchodnými partnermi. Autori v závere kapitoly uvádzajú, že zlepšenie niektorých makroindikátorov ruskej ekonomiky centrálna banka dokonca interpretuje ako signál zníženia závislosti ekonomiky od dynamiky vývoja ceny ropy a zvýšenia

schopnosti pružnejšie reagovať na zmeny v externom prostredí. Naďalej pretrvávajú efekty substitúcie dovozu s pozitívnym vplyvom na rýchlejšie zotavovanie niektorých sektorov spracovateľského priemyslu a zvyšovanie podielu nesurovinového exportu. Prechod na plávajúci menový kurz a rozsiahla rekapitalizácia bánk prispeli k zlepšeniu stability finančného a bankového systému. Zotaveniu priemyselnej produkcie okrem toho pomôže aj zlepšenie situácie v externom prostredí. Ďalšie uvoľňovanie monetárnej politiky, znižovanie zadĺženia, postupné znižovanie neistoty na trhoch a zlepšenie podnikateľskej klímy prispeje k posilneniu investičného dopytu; investície by mali začať rásť v roku 2017. Konzervatívne rozhodovanie domácností a ich zvýšený sklon k úsporám bude ustupovať len pomaly, preto sa spotrebiteľský dopyt bude zotavovať len pozvoľna. Autori ďalej tvrdia, že popri hospodárskych sankciách, ktoré ovplyvnili nielen prístup k zahraničnému financovaniu, ale i toky kapitálu a rozhodnutia o priamych zahraničných investíciách smerom do ekonomiky, to bol predovšetkým výrazný prepád svetových cien ropy a následné znehodnotenie domácej meny, ktoré zanechali najväčšiu stopu na vývoji ruskej ekonomiky: prepád reálnych príjmov, nižšia spotreba, pokles dopytu, stagnácia produkcie. Rozsah, v akom došlo k depreciácii rubľa a k rastu inflácie, opäť raz ilustroval zraniteľnosť ekonomiky plynúcej zo závislosti od exportu surovín. Navyše, stenčujúce sa príjmy z predaja ropy znižujú fiškálny priestor na väčšie verejné investície či proticyklické opatrenia. Na druhej strane, tento vývoj by mohol byť príležitosťou na diverzifikáciu produkcie aj exportu – kľúčovým ale je potrebný technologický transfer, transparentnosť podnikania a inštitucionálneho rámca, zvýšenie efektívnosti, a samozrejme prílev investícií. Bez konsolidácie vonkajších vzťahov RF s hlavnými partnermi bude ekonomika vo väčšej miere odkázaná na vnútorný trh a euroázijský región a skomplikovanie transferu pokročilých technológií a zahraničných investícií spomalí procesy modernizácie. Implementácia hospodárskej časti asociačných dohôd

v krajinách Východného partnerstva, perspektíva koexistencie a spolupráce Euroázijskej a Európskej únie a prípadná ďalšia eskalácia napätia vo vzťahoch s Ukrajinou taktiež predstavujú potenciálnu hrozbu ďalšieho vývoja.

Siedma kapitola prináša informácie o makroekonomickom vývoji Indickej republiky. Gabriela Dovál'ová v tejto kapitole venovala pozornosť nielen vývoju HDP, fiškálnej a monetárnej politiky krajiny, ale aj potravinovej bezpečnosti a trhu práce. Kapitulu uzatvára konštatovaným, že prognózy hospodárskeho vývoja Indie sú na nasledujúce obdobie dvoch rokov veľmi priaznivé, avšak väčší dôraz sa bude musieť klásť na inkluzívnosť ekonomického rastu. V strednodobom horizonte bude potrebné zvýšiť produktivitu v poľnohospodárskom sektore, podporiť domáci dopyt (najmä dopyt tvorený obyvateľstvom vidieckych oblastí), rast súkromných investícií a exportu, ako aj dosiahnuť efektívne využívanie verejných výdavkov. V súvislosti s demografickým vývojom sa vláda bude musieť viacej orientovať na zabezpečenie využitia demografickej dividendy, ale svoju pozornosť bude musieť upriamiť aj na dosahovanie potravinovej sebestačnosti a potravinovej bezpečnosti. V oblasti vzdelávania sa dosiahli značné pokroky najmä pri zabezpečovaní základného vzdelávania, prioritou sa tak stáva vytvorenie univerzálneho prístupu k stredoškolskému vzdelávaniu, ktoré je potrebné na dosiahnutie vyššieho vzdelania ale aj pre vstup na trh práce. Slabé vyhliadky na uplatnenie na trhu práce predstavujú najmä pre sociálne slabšie rodiny prekážku pri investovaní do vzdelania detí, čo výrazne sťažuje boj proti detskej práci, ktorá je v krajine ešte stále značne rozvinutá. V oblasti potravinovej sebestačnosti urobila India za posledné dekády značný pokrok, avšak už menší pokrok je vidieť v oblasti potravinovej bezpečnosti, pričom práve chudoba býva označovaná za hlavný faktor, ktorý sťažuje prístup k potravinám. V nasledujúcom fiškálnom roku 2016/2017 sa ráta s tým, že fiškálna politika by mala podporiť dosahovanie inkluzívneho rastu. V rozpočte tak bude klásť väčší dôraz

na poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka, sociálnych služieb, ľudský rozvoj, ale aj infraštruktúru.

Ôsma kapitola je venovaná utečeneckej a migračnej kríze. Paula Puškárová v tejto kapitole dospela k záveru, že súčasná utečenecká kríza mení charakter vzťahov v Európskej únii – politických, ekonomických i spoločenských. Politické strety medzi členskými štátmi Únie v otázke riešenia prílevu utečencov sprevádzajú konflikty medzi spoločenskými skupinami a nárast nacionalizmu a extrémizmu v spoločnosti. Ekonomické vzťahy sa menia pod vplyvom asymetricky rastúceho agregátneho dopytu. Je zrejmé, že integrácia týchto azylantov sa stane nadhlo jedným z kľúčových cieľov EÚ, aby sa tak zabránilo nežiaducim efektom tejto imigrácie a podporil sa ekonomický rast. Pri tvorbe politík na integráciu utečencov v dlhodobom horizonte treba budovať flexibilný trh. V prvom rade myslieť na flexibilitu vstupu na legálny pracovný trh. Pasca nečinnosti spôsobuje nielen ekonomické straty v podobe fiškálnych nákladov na nepracujúceho azylanta či neodvedený daňový príjem z jeho činnosti, ale i rastúce riziko kriminality, ilegálnej práce, ako i všeobecne straty pracovných návykov či chuti integrovať sa. Pri riešení integrácie azylantov je dôležité využiť nástroje vzdelávacej politiky. I keď prevažnú časť prichádzajúcich azylantov tvoria muži, je pravdepodobné, že po získaní azylu ich budú nasledovať aj ich ženy a deti. Nápor na vzdelávací systém bude značný a je nutné sa na to pripraviť a poskytnúť i pre dospelých preškolovacie kurzy v záujme ich lepšieho uplatnenie na trhu práce. Na zamyslenie taktiež zostáva oddialenie veku, v ktorom sa deti štandardne ohodnocujú. Puškárová ďalej tvrdí, že kľúčom k úspešnej integrácii azylantov je podpora spoločnosti. Podporovatelia „kultúry prijatia“ v súčasnosti strácajú svojich prívržencov a medializácia negatívnych skúseností s imigrantmi tomuto trendu tiež nepomáha. Puškárová uzatvára kapitolu konštatovaným, že neodmysliteľnou súčasťou úspechu integrácie je teda regulovanie prílevu utečencov a skríningový proces, ktorý by zvýšil počet pozitívnych skúseností

s integráciou imigrantov, ako i mediálny záujem. Je nereálne domnievať sa, že prílev utečencov v nasledujúcich rokoch utíchne, keďže v tomto smere existujú inerčné efekty. Je možné predpokladať, že strach zo straty kontroly v spoločnosti je väčší ako strach z prílevu migrantov. Politika, ktorá preukáže, že prílev utečencov je regulovaný a podlieha zodpovednému skríningu napríklad na účasť aj v teroristických organizáciách, môže procesu integrácie výraznou mierou pomôcť.

Juraj Sipko v deviatej kapitole venuje pozornosť medzinárodným menovým systémom a úlohe USD v ňom, pričom dospel k záveru, že zavedenie systému voľne pohyblivých kurzov pri nestabilnom vývoji niektorých makroekonomických ukazovateľov v popredných priemyselne vyspelých štátoch viedol vedecké authority, realizátorov hospodárskych politík, ale aj zástupcov z oblasti reálnej ekonomiky k prehodnoteniu súčasného vývoja a postavenia jednotlivých mien, hlavne rezervných mien, ale predovšetkým dominantného postavenia USD v medzinárodných ekonomických menových, finančných a platobných vzťahoch. Ďalej Sipko tvrdí, že možno s istým uspokojením konštatovať, že zavedenie systému fixných výmenných kurzov v medzinárodných menových vzťahov viedlo k relatívne stabilnému vývoju svetovej ekonomiky, podporilo rast svetového obchodu a výmenné kurzy ovplyvňovali vnútornú a vonkajšiu ekonomickú nerovnováhu jednotlivých členských štátov MMF len minimálne. Ďalej konštatuje, že z historického hľadiska treba pripustiť, že prechod od jednopolárneho medzinárodného menového systému na viacpolárny medzinárodný menový systém, založený nie na dominantnom postavení USD, ale na niekoľkých menách, je objektívny a prirodzený proces. Začlenenie čínskeho renminbi do štandardného menového koša na výpočet hodnoty umelej zúčtovacej jednotky osobitných práv čerpania je historicky pochopiteľné z hľadiska postupného prechodu na viacpolárny medzinárodný menový systém. V rámci vytvorenia viacpolárneho menového systému možno predpokladať, že bude zložený

z troch rezervných mien, a to USD, EUR a čínskej meny RMB. Práve vytvorenie viacpolárneho medzinárodného menového systému a zníženie váhy niektorých v súčasnosti relatívne silných mien v rámci jednopolárneho menového systému môže viesť aj k relatívne stabilnejším výmenným kurzom. Stabilita viacpolárneho medzinárodného menového systému môže byť ovplyvňovaná aj pretrvávajúcimi vnútornými a vonkajšími ekonomickými nerovnováhami v niektorých dominantných štátoch súčasnej svetovej ekonomiky. Možno to očakávať hlavne v oblasti celkovej zadlženosti jednotlivých sektorov ekonomiky, ale problematická bude aj neudržateľnosť na bežnom účte platobných bilancií štátov participujúcich na budúcom viacpolárnom medzinárodnom menovom systéme.

Peter Staněk je autorom desiatej kapitoly, v ktorej analyzuje vybrané globálne problémy z geopolitického a ekonomického hľadiska. Dospel k záveru, že diskusie o integrácii sa sústreďujú do dvoch prístupov – užšia integrácia vyrieši všetky problémy, všetky problémy vyrieši rozvoľnenie integrácie. Faktory a ich prepojenie, ktoré rozvinul v kapitole, však ukazujú inú cestu riešenia. V niektorých smeroch (infraštruktúra, obrana) posilniť integráciu, v niektorých smeroch (sociálny model, migrácia, starnutie, technická revolúcia) posilniť kompetencie a možnosti národných štátov. Zároveň platí (a musí platiť), že dohodnuté pravidlá *musia* byť dodržiavané všetkými členskými štátmi. Dnes do hry vstupuje i fenomén supraintegrácie (TTIP, TTP), no ten je motivovaný geopolitickými záujmami úzkej elity, a nie záujmami ani národných štátov, ani už existujúcimi integračnými zoskupeniami. V závere kapitoly Staněk konštatuje, že projekt EÚ bol dlhé roky vzorom pre úspešnú a rozumnú integráciu. Bol vzorom na riešenie problémov, mechanizmov i princípov integrácie. Dokázal, že integráciou je možné zaistiť mier i prosperitu. Zároveň ukázal, že napriek heterogenite krajín je možné dosiahnuť úspech (zatiaľ inde neopakovaný). V posledných 5 – 8 rokoch (hlavne po roku 2008) sa však

ukázalo, že postupne sa vytvorili nové rizikové fenomény, na ktoré integrácia nereagovala. Oni však zvýraznili národné zvláštnosti, a zároveň vytvárajú novú architektúru rizík (architektúra vzájomnej prepojenosti). V jednotlivých krajinách nadobúdajú modifikované podoby, na ktoré odpoveď centrály bola jediná – ďalšia užšia integrácia. To podkopáva reálne možnosti riešenie, ale zároveň aj *dôveru* v proces integrácie. Polovičatosť riešení, nedôsledné dodržiavanie pravidiel a vstup geopolitických cieľov priviedli až k dosiahnutiu kritickej masy problémov a k faktickému odmietaniu integrácie (brexit). Geopolitické nátlaky (USA), heterogenita krajín, obrovský nárast príjmovej polarizácie, demografické otrasy a v súčasnosti sa rozbiehajúci proces 4. industriálnej revolúcie vedú nielen k zmene štruktúry ekonomiky a spoločnosti všeobecne (aj jednotlivých krajín), ale stavajú pred proces integrácie (kdekoľvek) nové, zásadné odlišné kvalitatívne výzvy.

Jedenásta kapitola je venovaná otázkam nových prejavov globalizačných a integračných procesov. Milan Šikula uzatvára túto kapitolu konštatovaním, že v podmienkach multipolárneho systému bude žiaduca určitá systémová homogenita globálneho prostredia, ktorá sa bude formovať ako výslednica stretu a konfrontácie pozícií a strategických priorít dominantných globálnych aktérov a na nich naviazaných rôznych koalíčných partnerstiev ostatných štátov. Mala by umožňovať lepšie podmienky a predpoklady na reálnu identifikáciu globálnych výziev a ohrození, na vyváženejšie zohľadňovanie rôznorodosti a rozporuplnosti pri deľbe povinností medzi štátmi, ako aj na adekvátnejšie uplatňovanie subsidiarity a optimalizácie transakčných nákladov. V podmienkach formovania multipolárneho systému by sa malo globálne vládnutie realizovať ako kooperatívne koordinovaná regulácia vývoja globálnej spoločnosti na báze vzájomnej výhodnosti a zdieľanej suverenity participujúcich štátov. Súčasne s postupujúcou novou kvalitou homogenizácie globálneho prostredia bude potrebná aj primeraná adaptácia a prekalibrovanie funkcií štátu.

Predložená vedecká monografia obsahuje konkrétne, čiastkové závery analýz v jednotlivých kapitolách. V každom prípade – vzhľadom na rýchle zmeny na scéne svetového hospodárstva – možno konštatovať, že napriek hodnotným záverom a poznatkom, ktoré táto monografia prináša ako príspevok do slovenskej ekonomickej literatúry, mnohé nezodpovedané otázky zostávajú otvorené, čo nás motivuje tieto otázky riešiť v našom ďalšom výskume.

Saleh Mothana Obadi
vedúci autorského kolektívu

EXECUTIVE SUMMARY

THE DEVELOPMENT AND PERSPECTIVES OF THE WORLD ECONOMY: HIGH RISKS AND LARGER UNCERTAINTIES

The global economy in recent years characterized by increasingly numerous risks and greater uncertainties. The development of the global economy is still uneven despite the weakening of the position of emerging and developing countries in global economic growth. This year's scientific monograph examines the latest events in the development of the world economy, which are analyzed in detail in separate chapters, taking into account the need to periodically monitor and scientifically analyze the economic activities of regions, where possible, representing the majority of overweight global economy. The monograph is divided into three parts and eleventh chapters, in which the reader will find a bounty of economic information not only about regions, but also about some of the globally major economies.

The first chapter examines global and regional development, economic growth and other macroeconomic indicators. Saleh Mothana Obadi in this chapter analyzes the development of global and regional output in recent years, and concluded that the uncertainty and signs of growing risks that prevail in the overall stage of development of the global economy are the result of many facts and factors. Most of them are market-related factors, for example, with the slowdown of economic growth in China and other emerging economies, the decline in economic activity in several large emerging economies, the decline in commodity prices, especially oil prices, slower growth in investment and trade, and a decrease in capital flows to emerging economies. Geopolitical factors also play an important role in the overall economic environment in many major regions playing an important role in world trade

and the overall global economy. The decision of UK citizens to leaving their country out of the EU also was as another geopolitical factor that contributed to the growth of uncertainty in the global economy, not only for this year but in the next year 2017. Furthermore Obadi notes that the prospects of the world economy are also dominated by moderate optimism.

Proof of this is the prediction of global economic growth, which is estimated higher growth in 2017 than this year (2016) by 0.2 percentage points. However, this optimism is threatened by several risks, which jointly or mostly can be an obstacle to further growth of the global economy. Risk non-economic factors also represents an additional obstacle to global economic recovery, which include political disputes within the advanced economies, which may be an obstacle to address long-term structural problems and the issue of refugees. Furthermore, the ongoing armed conflicts in eastern Ukraine, the Middle East and North Africa and the terrorist attacks have adverse consequences on the economic prospects of many economies, particularly economies of countries which undergo military conflict. Equally important is the risk of drought, which threatens many economies depend on the production and export of agricultural commodities.

The second chapter Saleh Mothana Obadi, and Matej Korček focused on the analysis of the latest events and trends in world trade. In addition to the development of global trade, in this chapter is a sufficient space reserved for the development of primary commodity prices and special analysis of the causes of the decline in oil prices. The authors concluded the chapter by stating that global trade last year signed a further slowdown and writing the growth rate under the long-term average. According to them, it is understandable that behind the unsatisfactory performance of world trade stands several factors that are predominantly worth also for slowing down the entire global output, such as the slowdown in the Chinese economy, recession in other major developing countries,

including Brazil, the decline in oil and other primary commodities, strong exchange rate fluctuations, financial volatility driven by divergent monetary policies in advanced economies and other non-economic factors associated with the geopolitical situation, for example, a civil war. The authors conclude the chapter by stating that world trade prospects are somewhat encouraging, and on the way of its development are a lot of risks and one of them is the continuing decline in commodity prices, which are partially transformed to a slowdown in global trade and in the last two years.

The third chapter is written by Ivana Šikulová, dedicated to developing the economy of the European Union, which is concentrated on the analysis of macroeconomic indicators of the EU and partly to the migration crisis. The author concluded the section by stating that despite the fact that the EU economy is going through a phase of weak recovery, problems deepened last crisis persist and the Union's ability to face them also worsens by other factors. Integrity and stability of the EU as well as its functions after the British referendum are questionable. The massive influx of migrants has in the target (as well as in transit) European countries not insignificant economic, social and political consequences. EU relations with Russia remain in tension and both economies are marked by mutual sanctions. An ambitious plan to further deepening of European integration is not a guarantee of improving the situation in the Union and preventing future crises. Moreover, has not unequivocal support either at European or national level. It could not be excluded that steps towards closer integration are more likely to lead to the creation of more problems than the effective solution of the existing ones. Šikulová also concluded that the European Union urgently needs stabilization in the institutional, economic, social and political level. Without internal stabilization and clear (and yet real) vision will be difficult to ensure prosperity in the EU and doing Euro area attractive for other Member States which will want to join it in the future. Only just inside stable Union,

wich is able to effectively counter the existing problems and challenges as well as future risks can compete globally and strengthen its position in the global economy.

Analysis of economic developments in Japan and the US is presented by Boris Hošoff in chapter four, where at the end of it argues that the indicators of GDP growth, job creation, and unemployment show the US economy in a relatively good light and in comparison with the EMU or Japan we could even talk about excellent results. But the reality in closer look not as good especially when it is documents the decline in middle class, which has always been the backbone of the US economy. The situation in the US economy does not look so well as far as looking at the real numbers. The situation should therefore be treated with caution, because the US economy may be located closer to recession than it might seem at first glance. As it turns out, the traditional middle class has ceased to make the most of the society. Statistical reporting of economic growth and a stable situation on the labor market (unemployment to pre-crisis levels) will not reflect the standard of living, or the amount of income of most American households. The position of the middle class are therefore subject to the ongoing presidential campaign. Hošoff also thinks that the biggest risk to achieve the objectives of the Japanese government and central bank is slow economic growth. This applies to the domestic economy and foreign markets - mainly slower growth in China, uncertainty about developments in EMU or the impact of the possible tightening of monetary policy in the US, which would adversely affect the growth prospects especially for highly indebted countries and companies. For Japan is unprecedentedly high debt risk because the burden of repayment may disproportionately increase after a loss of confidence in the sustainability and long-term interest rates. Author notes that any recession or financial crisis caused by Japan's unsustainable public finances should an impact on the Asian

and world economy, particularly in light of the large volume of foreign assets owned by the Japanese.

Daneš Brzica and Jaroslav Vokoun in the fifth chapter analyzes not only macroeconomic indicators, but also the economic activity of the key sectors of the Chinese economy. Authors at the end of chapters concluded that prospects of the Chinese economy as a whole can be said to represent a combination of prospective growth factors such as science and research, advanced technology and significant financial reserves, with some using brake factors such as the problem of ecological burden, consumption patterns and pressure on growth wages. The risk of future development is the imbalances associated with investments and loans that were used to support the massive economic growth in the past. Policy makers focus on the reform of the financial system, monetary policy and public enterprises. It is natural that in a complex system with its specifics is a difficult process that will not pass without errors. Will continue to be supported by the symbiosis of political monoculture represented by the Communist Party of China on the one hand and dynamic private sector on the other. In the foreign field there is interest in economic expansion not only towards the countries of Africa and South America, but also increasingly in European post-socialist countries. Brzica – Vokoun concluded a chapter by saying that the Communist Party of China assumes that in 2016 GDP growth will be in the range 6.5 to 7%. Such economic growth is essential to achieve the goal of completing the construction of moderately prosperous society during the 13th five-year plan. Where the economy will grow more slowly than 6.5% in 2016, the growth rate in the next four years had to be higher. The projected economic growth will help to effectively stimulate employment. According to Chinese sources (Xinhua, 2016), when GDP growth between 6.5% and 7% had to be created about 10 million jobs in cities.

In the sixth chapter, Veronika Hvozdíková and Adrián Ondrovič analyzes the development of the economy of the Russian Federation in recent years, with the focus on key sectors of the economy, the impact of declining oil prices on the country's economy and the geopolitical dimension of Russia's relations with some business partners. The authors stated that the improvement in some macroeconomic indicators of the Russian economy even central bank interprets as a signal to reduce dependence of the economy on the dynamics of the development of oil prices and increasing the ability to respond more flexibly to changes in the external environment. Persist import substitution effects having a positive influence for faster recovery in some sectors of manufacturing industry and increasing the share of non-resource traded exports. The transition to a floating exchange rate and an extensive bank recapitalization have contributed to improving the stability of the financial and banking system. Recovery in industrial production and in addition will help to improve the situation in the external environment. Further easing of monetary policy, debt reduction, a gradual reduction of uncertainty in the markets and improve the business climate will contribute to strengthening investment demand, investment should start to grow in 2017. Conservative decisions of households and their increased propensity to save will recede only slowly, so consumer demand will recover only slowly. The authors also argue that, in addition to economic sanctions that have affected not only access to foreign funding as well as capital flows and decisions on foreign direct investments to the economy, it was particularly sharp fall in world oil prices and the subsequent devaluation of the local currency that left the greatest mark on the development of Russian economy: decline in real incomes, lower consumption, decline in demand, stagnation of production. The extent to which there has been a depreciation of the ruble and the inflation, once again illustrated the vulnerability of the economy stemming from dependence on exports of raw materials. Moreover,

dwindling oil revenues shrinking fiscal space for higher public investment and countercyclical measures. On the other hand, this development could be an opportunity to diversify production and exports – but key it requires technology transfer, business transparency and institutional framework, increase efficiency and, of course, the inflow of investments. Without consolidation RF external relations with key partners will be the economy to a greater extent dependent on the internal market and Eurasian region and complicate the transfer of advanced technologies and foreign investment slows down the process of modernization. The implementation of the economic part of the Association Agreements in the Eastern Partnership countries, the prospect of coexistence and cooperation, the Eurasian and the European Union and possible further escalation of tension in relations with Ukraine also pose a potential threat to further development.

The seventh chapter is devoted to the macroeconomic development of the Republic of India. Gabriela Dovál'ová in this chapter pay attention not only to the development of GDP, fiscal and monetary policy of the country, as well as food security and the labor market. Dovál'ová chapter concludes by stating that the forecast of economic development in India are the next two years is very favorable, but more emphasis will have to be on the inclusiveness of economic growth. In the medium term need to increase productivity in the agricultural sector, boost domestic demand (particularly demand consists of rural population), growth in private investment and exports, as well as to achieve efficiency of public spending. In the light of demographic development, the government will have more geared towards ensuring the use of the demographic dividend but our attention will have to focus on the achievement of food self-sufficiency and food security. In the area of education were achieved considerable progress particularly in providing basic education, the priority becomes creating universal access to secondary education, which is necessary for the pursuit of higher

education but also to enter the labor market. Poor prospects for employment in the labor market are particularly for disadvantaged families obstacle to investing in education of children, much more difficult fight against child labor, which is the country still significantly enhanced. In the area of food self-sufficiency India has made in recent decades considerable progress but have made less progress is seen in food security, and poverty law is considered the main factor impeding access to food. In the next fiscal year 2016/2017 envisages that fiscal policy should support the achievement of inclusive growth. The budget will be greater emphasis on agriculture, rural development, social services, human development, as well as infrastructure.

The eighth chapter is devoted to migration and refugee crisis. Paula Puškárová in the conclusion of this chapter has concluded that the current refugee crisis is changing the nature of relations in the EU – political, economic and social demension. Political conflicts among Member States on addressing the influx of refugees is accompanied by conflicts between social groups and the rise of nationalism and extremism in the society. Economic relations are changing under the influence of asymmetric increasing aggregate demand. It is obvious that the integration of these asylum seekers for long becomes one of the key objectives of the EU in order to avoid undesirable effects of immigration and encourage economic growth. In the shaping of policies for the integration of refugees in the long term it is necessary to build a flexible market. First of all think about the flexibility of accessing the legal labor market. Inactivity trap not only causes economic losses in terms of fiscal cost of non-working asylum seeker, or loss of tax income from its activities, as well as increasing the risk of crime, illegal work, as well as the loss of work habits or willing to integrate. In addressing the integration of refugees it is important to use the tools of educational policy. While the bulk of incoming asylum seekers are men, it is likely that after obtaining asylum shall follow them and their wives

and children. Pressure on the education system will be considerable and it is necessary to develop educational system and will provide retraining courses for adults to better position themselves in the labor market. For thinking also still delaying the age at which children normally valued. Puškárová further argues that the key to the successful integration of asylum seekers is support the society. Supporters of "the culture of acceptance" now lose their supporters and media coverage of negative experiences with immigrants does not help this trend. Puškárová concludes also that an essential part of successful integration is therefore regulate the influx of refugees and screening process that would increase the number of positive experience with the integration of immigrants, as well as media interest. It is unrealistic to believe that the influx of refugees die down in the coming years, whereas in this respect there are inertial effects. It can be assumed that the fear of losing control on the society is greater than the fear of the influx of migrants. Politics, demonstrating that the influx of refugees is regulated and subject responsible for screening to participate, for example, as a terrorist organization, can significantly facilitate the process of integration.

Juraj Sipko, in the ninth chapter devoted to international monetary system and the role of the USD in it, and concluded that the introduction of freely floating exchange rate in the unstable development of some macroeconomic indicators in the leading industrialized nations leading scientific authorities, implementers of economic policies, as well as representatives from area real economy to a review of recent developments and the status of various currencies, mainly of reserve currencies, but above USD dominance in international economic, monetary, financial and credit relations. Sipko further argues that possible with some satisfaction that the introduction of the system of fixed exchange rates in international monetary relations led to a relatively stable development of the world economy, promote the growth of world trade, and exchange rates influenced the internal and external economic imbalances

of the Member States of the IMF only minimally. Sipko further notes that, from a historical perspective it must be acknowledged that this is an objective and natural process of transition from the unipolar international monetary system multipolar international monetary system, based not on dominance USD, but in several currencies. The inclusion of the Chinese renminbi to the standard currency basket to calculate the synthetic unit of special drawing rights is historically understandable in terms of a gradual transition to multipolar international monetary system. In the context of the establishment multipolar monetary system it can be expected to be composed of three reserve currencies, including USD, EUR and Chinese currency RMB. Just created multipolar international monetary system and some weight loss now relatively strong currencies within unipolar monetary system can also lead to a relatively stable exchange rate. Multipolar stability of the international monetary system can be affected by the ongoing internal and external economic imbalances in some countries the dominant current global economy. Maybe it expected mainly on overall indebtedness of individual sectors of the economy, but will also problematic unsustainability of the current account balances of countries participating in the next multipolar international monetary system.

Peter Staněk is the author of tenth chapter, in which analyzes some problems of global geopolitical and economic terms. It concluded that discussions on integration are concentrated in the two approaches - closer integration will solve all problems, all problems solved disintegrating integration. Factors and their link that we have developed in this paper, however, show a different path solutions. In some ways (infrastructure, defense) to strengthen integration in some respects (social model, migration, aging, technological revolution) to strengthen the competencies and possibilities of nation states. At the same time (and apply) the agreed rules must be respected by all Member States. Today comes into play and the phenomenon supraintegrtion (TTIP TTP), but is motivated

by geopolitical interests of a narrow elite and not the interests of neither nation states nor the already existing integration groupings. Staněk concludes also that the EU project was for many years a model for successful integration and reasonable. It was a role model for problem solving mechanisms and principles of integration. It proved that integration can ensure peace and prosperity. Also it shows that, despite the heterogeneity of countries can reach success (yet unfrequented elsewhere). In the last 5-8 years (especially after 2008) showed, however, that gradually created a new risk phenomena to which integration has not responded. But they highlight national particularities and also create new risk architecture (architecture interconnectedness). In each country take a modified form, to which the response headquarters was the only other closer integration. This undermines the real possibilities solved but also confidence in the integration process. Half-heartedness solutions inconsistent compliance with rules and entry geopolitical goals leading up to a critical mass of problems and the de facto denial of integration (Brexit). Geopolitical pressure (USA), heterogeneity of countries, a huge increase in income polarization, demographic shocks and is now diverging process of 4th industrial revolution led not only to a change in the structure of economy and society in general (and the country), but the state before integration process (anywhere) new policy qualitatively different challenges.

The eleventh chapter is devoted to issues of new manifestations of globalization and integration processes. Milan Šikula in this chapter concludes by stating that in the conditions of a multipolar system is desirable certain system homogeneity global environment will be formed as a resultant of conflict and confrontation of positions and strategic priorities dominant global players and have linked various coalition partnerships other states. It should allow for better terms and conditions for the real identifying global challenges and threats, for a more balanced consideration of diversity and inconsistencies in the division of responsibilities between

States, as well as more appropriate application of subsidiarity and optimization of transaction costs. In terms of forming a multipolar system should be implemented as global governance cooperative, coordinated regulation of global society based on mutual benefit and shared sovereignty of participating countries. At the same time advancing with new quality homogenization of the global environment will require the appropriate adaptation and recalibration of state functions.

Presented scientific monograph with eleventh chapters contains specific conclusions of the analysis in part in the individual chapters and sub-chapters, which are summarized in this section. In any case, given the rapid changes in the scene of the world economy, we can state that despite the valuable and lessons learned by this monograph provides a contribution to Slovak economic literature, many unanswered questions remain open, what motivates us to address these questions in our next research.

Saleh Mothana Obadi
editor and project coordinator